

Fødevareminister Eva Kjer Hansens tale
den 12. juni 2008 i Fællessalen, Christiansborg

Tak for ordet og tak for vidensyntesen.

Det er godt med et bredt funderet og gennearbejdet grundlag for at se på økologiens fremtid. Denne viden bliver værdifuld i de mange sideløbende drøftelser om erhvervsfremme, sundhedstjekket af EU's landbrugspolitik, evaluering af vandmiljø- og pesticidhandlingsplaner, klimaforpligtelserne, dyrevelfærd med meget mere.

I første omgang har jeg hæftet mig ved hvor stærkt efterspørgslen efter økologi står. At mange forbrugere - næsten 20 % - er overbeviste økologitilhængere, og at det er økologien som sådan der efterspørges.

Man vælger i mindre omfang økologi på grund af enkeltsager. Det er ikke alene af hensyn til for eksempel sundhed eller dyrevelfærd. Det er den samlede pakke, der trækker. Tilliden til, at økologerne påtager sig et ansvar for fælles samfundsmæssige goder. Det er ikke fordi forbrugerne køber sig aflad; det er fordi de mener, at de kan gøre en forskel ved at købe økologisk.

Ja, analyserne viser, at økologimarkedet kunne være meget større, hvis der var alle de varer på hylderne som forbrugerne efterspørger. Oveni kommer så eksportpotentialet. Stigningen i efterspørgslen på økologi er jo ikke kun et dansk fænomen. Det lover rigtigt godt mht. afsætning af produkterne.

Så har jeg jo også hæftet mig ved, at det ifølge vidensyntesen ikke går så hurtigt med omlægning. Udbuddet har svært ved at følge med. Analyserne viser, at økonomien for de økologiske bedrifter gennem de sidste fire år faktisk har været på niveau med eller bedre end i det øvrige landbrug. Statstilskuddet tæller selvfølgelig med her, men det ændrer ikke ved at det økonomiske incitament til omlægning har været til stede.

De seneste tal herfra ministeriet viser imidlertid, at det er begyndt at gå fremad med omlægningen. I 2007 steg tallet og det samme ser ud til at gøre sig gældende i 2008. Det tegner til en stigning i økologiske arealer på ca. 20 % siden 2006.

Det er positivt. Men ifølge den nye viden vi har fået her, så er der efterspørgsel til en firedobling af det økologiske areal. I hvert fald hvis eksportpotentialet indregnes.

Der er derfor fortsat grund til at kigge på barriererne for en yderligere omlægning. Vidensyntesen peger på, at der ikke i første omgang er tale om strukturelle barrierer.

For den konventionelle landmand er det blandt andet usikkerhed om fremtidig merpris – er økologien en blindgyde og et modelune? Derfor er det nyttigt, at forbrugertilliden nu er blevet dokumenteret – og at der viser sig så stabil en opbakning.

Det højere aldersgennemsnit i dansk landbrug, som i resten af landet, betyder at færre har motivation og overskud. En omlægning giver trods alt store ændringer af hverdagen.

Et kig ud over det økologiske danmarkskort fortæller også, at spredningen er stor. I nogle områder er der omlagt meget, mens det i andre områder har været mere begrænset. Helt lokale forhold – for eksempel ildsjæle på rådgivningssiden – har utvivlsomt spillet en rolle.

Flere af disse barrierer bør det være muligt at overkomme med en fornyet indsats på rådgivningssiden. Vi har også i Fødevareministeriet netop finansieret en ekstra indsats for rådgivning og omlægningstjek. Det er gode initiativer, der motiverer. Også markedslogikken har jo allerede været i spil her, når store produktionsvirksomheder og detailkæder som Arla og Superbrugsen betaler for omlægningstjek rundt i hele landet.

Det foreslås i videnssynthesen, at vi skal kigge nærmere på nye samarbejdsformer i økologisk jordbrug for eksempel mellem planteavlere og husdyrproducenter. Der er behov for specialisering – vi ved at fødevareproduktion er højteknologisk og vidensintensivt – men økologien skal samtidig være multifunktionel og sikre cirkulation mellem stald og mark. Nye samarbejdsformer vil også, som det nævnes i videnssynthesen, kunne bidrage til en tilførsel af risikovillig kapital.

Den anden pointe, som jeg har hæftet mig ved, er hvor stærkt den økologiske værdikæde står i Danmark. I mange af de lande vi sammenligner os med, lever økologien i en parallel verden som en lavteknologisk niche. De økologiske produkter bærer mange steder stadig et umiskendeligt præg af klidkiks. Det kan være godt til maven og til selvfølelsen, men meget store udviklingspotentialer er der ikke tale om.

I Danmark har vi med blandt andet forskning, innovation og markedsføringsstøtte fået landsdækkende detailkæder og store produktionsvirksomheder til at tage økologien alvorligt. Det har sikret et stabilt marked. Og det har gennem de seneste år også givet plads og tryghed til at små og innovative virksomheder har kunnet fylde hylderne med økologiske kvalitetsprodukter. Hvem havde forestillet sig for fem år siden, at de store detailbutikker ville aftage lokale økologiske gårdprodukter for at give dem de bedste hylder i butikken? Hvem havde forestillet sig at Rema 1000 ville sælge økomælk fra Osted Mejeri. Men det gør sig gældende i dag – økologien er blevet integreret, og det mener jeg er en vigtig grund til den succes, vi ser.

Videnssynthesen peger på det her som en succes. Og den viderefører vi. Ministeriet har netop støttet oprettelsen af et nyt rejsehold, der skal rådgive økologiske ildsjæle om produktudvikling og markedsføring. Målet er netop at få en opblomstring i produktionen af økologiske fødevarer fra gårdmejerier, møller, mosterier, bryggerier og andre mikro-økologer.

Den tredje pointe jeg har hæftet mig ved, er de fælles goder, som økologien bidrager til. Goder som samfundet efterspørger, og på nogle områder også er indstillet på at betale for.

Vi kender bidragene fra økologien til blandt andet dyrevelfærd, biodiversitet og grundvand. Men også her skal vi sørge for at blive klogere, også om fx økologi er sundere. Men det er nogle komplicerede regnestykker. Man kan genkende kompleksiteten fra de forvirrende budskaber om, at havregryn den ene dag er sundt og den næste dag er kræftfremkaldende. Det understreger alt sammen, at der er behov for mere viden.

De nye udfordringer og forpligtelser, som Danmark står overfor de kommende år – her tænker jeg særligt på implementering af vandrammedirektiver og klimaforpligtelserne – dem kan og vil økologien ifølge videnssynthesen også gerne bidrage til.

Den store udfordring er fortsat håndteringen af affaldsprodukterne. Det er metanudslippet fra køerne og så er det gyllen særligt i forbindelse med de sårbare naturområder.

Fødevarerministeriets biomasserapport fra i vinter viser, at der netop på disse områder er store potentialer for dansk landbrug. En bedre og mere systematisk håndtering af biomasse vil også øge det i forvejen store bidrag til den vedvarende energiproduktion i Danmark.

Økologi-videnssynthesen går videre med nogle af disse forslag, og giver det budskab, at her bør økologien gå foran.

Jeg vil bakke op om det videre arbejde – nu har vi et godt vidensgrundlag.

Efter sommerferien tager vi fat på de politiske drøftelser. Vi skal bl.a. prioritere indsatsen, evaluere økologipakken, drøfte vandmiljøindsatsen og endelig skal vi rette blikket mod Biofach 2009 med Danmark som årets land.

Fælles for de mange udfordringer og muligheder for økologien i Danmark er, at fortsat udvikling af den danske økologimodel er essentiel: Der skal nye initiativer til, så vi kan sikre at økologien i Danmark fortsat er i front. Videnssynthesen har givet et godt grundlag – tak for det.